

egy-egy haladási fordulatba terelik; az emberiség előbbi ósdi ruháját levetve, olyankor mintegy megújulni látszik, pedig ily esetekben csak egy lépés történik előre a kereszténység által megindított mérhetetlen haladásban. Ezek szerint jelöljük a történelem kisebb-nagyobb korszakait, valamint egyes nemzeteknél, úgy az emberiségben nagyban.

A karácsonyfán lobogó kis gyertyák tehát igazi jelképei Jézusnak, a világ világosságának s a karácsonyi ünnep igazi világ-ünnep. A szűkös látókörű ember alig foghatja fel annak jelentőségét, csak a történész, ki a századok folyását figyelmeivel kíséri s nyomról-nyomra látja, mint uralkodik mindenben Krisztus, s a középkor, valamint az újkor változatos eseményeiben az általa hirdetett eszmék előnyomulását, hódító erejét érzi, ennek összefoglaló tekintete képes csupán a karácsony jelentőségét méltányolni.

Egy-egy emberöltőn, amennyire az egyes ember élete terjed, ennek a fenséges isteni drámának csak egy-egy töredékét látjuk szemünk előtt lefolyni, talán éppen az eszmék összeütközését, midőn az emberi ellenállás gátat akar vetni Krisztus elveinek. Mert Madách Luciferje az ember állandó kísértő társa, aki ha Krisztus művét meg sem ronthatja, az emberek fejét megtéveszti s ferde irányba tereli vagy túlzásba kergeti, hogy a jót ne úgy akarják, amint kellene, de téves eszmékkel keverve.

A ma uralkodó liberalizmusnak is körülbelül ez lesz a jelentősége az emberiség fejlődésében. Eredetileg a szabadság eszméjét állította fel az elnyomással szemben, a hűbériséggel szemben a politikailag és társadalmilag önálló embert állította s midőn amannak a bilincseit csakugyan megtörte, nem állt meg a kellő uton, túlzásba esett, a szabadságot korlátlanul kezdte hirdetni s ma már csapásává lett az emberiségnek.

Az eszmék erős összeütközésének a korszakát éljük, de a történelemben ennek is meglesz a maga szerepe. Mi szenvedünk alatta, de megjön a kor, midőn utódaink úgy

fogják nézni a mi időnköt, mint a mely alatt a keresztény szabadság eszméje egy lépéssel előrehaladt megvalósulása felé. Tisztul lassan, ami e küzdelemben nemes és életrevaló s megsemmisül, ami téves és ferde volt.

Rosszul esett egykor a hazafiaknak II. József nemzettipró uralma, de vajjon nem-e annak visszahatásaként lépett fel aztán az elébb elhanyagolt nemzetes irány, mely a század elején Berzsenyieket és Vörösmartyakat s a politikában Dessewffy Emileket és Széchenyi Istvánokat hozta felszínre? Most is rosszul esik és visszataszítólag hat a Bánffy-kormány jogtipró politikája. De vajjon a nemzeti fejlődés szempontjából nem azt fogják-e mondani valaha, hogy erre is szükség volt, hogy a romlott liberalizmus ily meztelenségében bemutatva végre valahára veszítse el hatását az emberekre?

Volt idő, midőn az egyház a hűbérrendszerbe belevonva, gazdag és hatalmas volt a földi vagyonban, és többet harcolt a csatatéren, mint gondozta a lelkieket. Vajjon mire volt ez jó? Arra, hogy az egyház emberei az ebből származó bajokon ismerjék meg, hogy az egyháznak épp úgy megvan a maga külön hivatása, mint az államnak, s hogy a szellemi elrothad, ha azt túlságos anyagiságba burkolják. Luther fellépésének csak úgy megvan a maga történelmi alapja és rendeltetése a történelmi fejlődésben, mint a jelen magyar visszatérő egyházpolitikának, ha ez, mint minden, ami ember által megyen végbe, rendszeren szélsőségekbe csap is át. Ami Jézusnak a történelmi fejlődésbe ojtott eszméi ellen van, az elmúltott a protestantizmusban s el fog mulni a nálunk földidézett egyházpolitikai viharból is, de van mindkettőben valami, ami tisztítólag hat az igazi egyházasan vallásos életre, a 16-ik századi reakcióban s a magyar egyházpolitikában, valamint ennek még a jövő méhében rejlő további fázisaiban.

Mint fény az árnyékot, úgy kíséri a jót a rossz, az emberek által felidézett katasztrófák az emberiségnek adott keresztény eszméket s ezeknek egymással való küzdelemből

szövődik a történelem. De végre is az eszme győz s egy-egy előre tett lépéséből fonódik az, mit az emberiség haladásának nevezünk, mi eltart, folytonosan előretörve, az idők végéig.

Ezért a karácsony ünnepe az egész emberiség, a történelem ünnepe. A gyermek csak azon ajándékok szerint mérlegeli a karácsonyt, melyeket neki ilyenkor a kis Jézuska hoz. Mi felnőttek a történelem dramatikus színteréről nézzük azt s szintén ajándékot látunk benne, de olyat, melyet a gondviselő Isten az emberiségnek áldásul adott, hogy az elméket megtermékenyítse s békét hozzon az ó-világ magárahagyatottságától meggyőrt szíveknek. S ez az ajándék nem muló természetű, örök kincse az az emberiségnek, eszmei kincs, mely biztosítja haladásunkat.

Az első karácsony évfordulóján nem alapelkülkül tehát az emberek öröme. Hadd szüneteljen is e napon minden, ami kicsinyes, ami köznapi; foglalkoztasson bennünket, a mi örök, ami isteni, és ez örömben béke legyen a jó akaratú embereknek.

Az alispánválasztás kérdéséhez.

Craus István lemondása után egyre foglalkozik a közvélemény az utódjával. A kormánypártnak két jelöltje van: Csillaghy György és Markhot Gyula. Azaz jelölt még nincsen, de nyíltan bevallott alispán aspiráns. Titkos aspiráns volna elég, de azok nem mernek színt vallani. Minap elküldöttük egyik referensünket a főispánhoz tapogatózni, de az hallgatott, mint egy körös-kényi szifunksz. Pedig Markhot is köszönettel vette volna, meg Csillaghy is, ha valami határozottat, visszavonhatatlant hoztunk volna. Így nem marad egyéb, mint a valószínűségi kombináció, egyelőre főispáni megerősítés nélkül. Csillaghy most meg a főispán jelöltje, kinek nem válik kárára, hogy a „kerületi“ négyeletnek titkárja; de csak azon esetre lép fel, ha a főispán annak idején is támogatni fogja. Markhot ellenben eddig a saját maga jelöltje, no meg, hogy a megyei hierarchia azon fokozatosan van, hogy legközelebb rajta a sor. Markhot minden esetre fellép, akár mellette lesz a főispán, akár nem. Ez esetben támaszkodni fog saját ambíciójára. Markhotnak két nagy ellensége van; az egyik, hogy nem bíznak benne a zsidók, kik nagy tényezőt képviselnek a megyében, sőt, egyenesen antiszemita tartják. A másik baja, hogy önállóan tartják. A szabadelvűek függetlenebb része ép ez okból hajlandóbb támogatni a keményebb Markhotot, mint a simulékony Csillaghyt, mert jól tudják, hogy az meg fogja puhítani a főispánt, és minden bizonnyal nyakára fog nőni.

marástól minden ember ment legyen. Azonkívül minden szögletbe fiatal fenyő- v. mogyorógyalvát tesznek, hogy a ház a villámcsapástól meg legyen óva. Azonkívül mindenféle háziállatnak adnak az abban az évben termett gabonafélékből, foghagymával jól megdörzsölve, hogy ezek is élvezzenek e napon Isten minden adományából.

Szolmán a szarvasmarháknak este és az éjfél mise után zabkévét adnak, melyet a gazda mindjárt aratás után tett el számukra.

Vacsorára minden ételneműből, gabonából és gyümölcsből raknak az asztalra, Szolmán egy új fazekban oda téve, hogy bőven legyen mindenből a következő évben. Ezekből aztán el is tesznek, mert ezek szerintök jó háziszerek különféle bajok ellen. Az asztalra rakják azt a durva házi vászonból varrt uégyszögű, négy hosszú, vastag csücskével ellátott lepedőt is, melyet majd a vetésnél fognak használni.

Vacsora alatt a család a cselédséggel együtt ül az asztalnál. A szeretet ez ünnepén úr és szolgálja egy tálból étkezik.

A vacsora a legtöbb községben kalács, mákos tészta, (Lokatschn v. Pücskala), foghagymából, méz, gyümölcsből áll. Italuk édes palinka.

A kinek vacsora alatt a gyertyavilágtól legnagyobb a feje, az szerintök meghal a következő

évben. A ki a gyümölcs magját ketté vágja, az vagy meghal jövőre, vagy nagyon beteg lesz.

Lányos háznál az anya vacsora alatt mézzel kenik meg leánya arcát, hogy utána járjon az egész legénysereg.

A karácsonyi mézet és a viasz v. faggyúgyertyát, mely vacsora alatt égett, elteszik, mert ezek, mint mondják, a legjobb orvosszerek a nyílallás ellen, ha kendőre, vagy papirosra kenve, vagy csepegtetve a fájós helyre kötik.

Ha lopás történt, a károsult kenje meg karácsonyi mézzel a harangokat, azon a helyen, a hová a harang szíve ver, akkor a rabló mindig rázkódik, valahányszor harangoznak, míg csak vissza nem adja a lopott jószágot.

A vacsoramaradékot, különösen a megmaradt mákos tésztát befödik az asztalterítővel és az éjfél mise után elköltik. Német-Prónán és még egy-két községben ez ételmaradékot nevezik Wrahojdnának.

Estétől kezdve majdnem éjfélig a szegények és árvák minden községben karácsonyi énekeket énekelnek az ablakok alatt, vagy betlehemmeljárnak házról házra, a miért aztán karácsonyi ajándékot kapnak. Karácsonyi éneket énekel a rokon is a rokon ablaka előtt, a legény kedvese háza előtt, mielőtt betérnének hozzájuk egy-két szóra.

Cachon a vacsora után a család kimegy az erdő közelében levő juhakolba (Salaschra) és magokkal viszik a N.-Boldogasszony napján a templomban megáldott füveket; ezeket ott meggyújtják, hogy a füst átjárja az aklot, akkor a juhokat a következő évben senki meg nem ronthatja.

Ha karácsony éjjelén szél fúj, akkor sok gyümölcsöt jósolnak a következő évre. Ha sok csillag ragyog az égen, akkor sok tojást remél a gazdasszony. Ha borús az idő, akkor a chvojniciak szerint sok tejet adnak majd a tehének.

Cachon egyesek az éjfél misére három koszorú foghagymát visznek és ezeket minden csemetéskor megrázzák.

Az éjfél mise alatt minden házban ég a gyertya, vagy lámpa, annak emlékére, hogy akkor született a világ világossága.

Német-Prónán, a régi időkben az éjfél mise alatt a városi csordás a város legmagasabb fájára ment és úrfelmutatáskor kürtölt, hogy a meddig csak elhallatszik a kürt hangja a környéken, addig a következő évben minden marha ment legyen minden bajtól.

Némelyek azt tartják, hogy mikor Krisztus Urunk született, minden folyóban tej és méz folyt, ma pedig az éjfél mise alatt úrfelmutatáskor minden víz borrá változik.

S ha már egyszer majd gyökeret vert az alispáni székből, ugy éles körvonallal meg fogja határozni a főispán és alispán munkakörét. Emiatt fázik tőle Thuroczy Vilmos, és nem alaptalanul. Tudvalevőleg a „hands off“ politikát ugyis lehet gyakorolni, anélkül, hogy az ember valakinek a körmeire koppintana. — Az alispán-választás ugyan még messze van, csak a tavaszi közgyűlésen fog megejtetni, hogy a főispánnak addig maradjon ideje porrá zúzni scrupulusait. — Azon esetre, ha Csillaghy anyakönyvfelügyelő választatnék meg, ugy a civil-kanonjára — püspökség még sok neki — már szintén volna konkurrens, még pedig nem Markhot, aki mint a megszüenyített oroszlan, ilyen másodprédára nem reflektál, hanem Kostyál Miklós a jelölt, kinek védnöke Pongrácz közjegyző. Ugylátszik, a fagyos szentek nem oly rossz patronusok. — Megjegyzendő, hogy a néppártnak sem Csillaghy, sem Markhot nem kell, az külön jelöltet fog állítani, és reméljük, hogy a független elemek mind mellette fognak sorakozni. Sőt ha egy kis változás lesz a politikában, az érsekújvári és vágyecsei kerületek választási elnökeit még kellőleg jutalmazni is fogja érdemeik szerint. — Erre nézve figyelemre méltó még következő budapesti levelünk:

Budapest, 1896. dec. 20.

Tek. Szerkesztő ur!

E napokban az itteni „Szabadelvű Kör“-ben, néhány magasrangú államhivatalnok, s országgy. képviselő között, — kikhez b. Majthényi László és Rudnay Béla is csatlakoztak, — a nyitramegyei alispáni szék betöltése képezte komoly megbeszélés tárgyát

A tanácskozásnak nem volt ugyan hivatalos jellege, s inkább csak társalgás alakjában folyt, de ugylátszik ezen az ústön fogják megsűtni a pecsenyét!

Arra nézve alig volt nézeteltérés a hadi tanács tagjai között, hogy Csillaghy György legyen az alispán, és hogy erre nézve ne csak Markhot Gyula, hanem a megyei közönség is orientálva legyen, meglehet, hogy a főispán őt már legközelebb alispáni helyettesé ki is nevezi.*)

Annál erősebb volt azonban a vita a főjegyzőség mikénti betöltése iránt. Markhot Gyuláról már mintegy befejezett tényként említették, hogy ide a központba fogják kinevezni, s nem Csillaghy helyébe, mert Markhotnak családja, t. i. édes anyja, nővérei s fivére itt laknak, s ezek a velök régóta szívélyes barátságban élő Tóth Vilmos utján iparkodnak neki itt jó helyet szerezni.

Főjegyzőnek az említett „nagy urak“ numerans és ponderans többsége Majthényi Gézát kívánta, a mit könnyű megérteni, ha tudjuk, hogy ő Latkóczy Imrénének rendkívül kedvelt veje, b. Majthényinak és Rudnay Bélának legközelebbi rokona!

Csillaghy stallumát Schober Ernő nyerné el, kinek mindannyian nagyon jó barátai látszanak lenni, mert mindannyi a kenyeret hangszülözte. — Relata retuli! P—inus.

*) Már a dec. 30-iki közgyűlésen lesz meg a kedvező alkalom! Szerk.

Az éjfél mise után a gazda felveri a markákat és enivalót ad nekik, azután kisiet a kertbe és szalmakötéllel megkötözi a fákat, hogy jól teremjenek jövő esztendőre, de a gajdeliek szerint ez csak akkor következik be, ha a gazda megelőzőleg tető alá nem megy.

Cachon azt tartják, ha az éjfél mise után déli szél fúj, akkor esztendőre embereik között a távolban nagyon sok betegeskedés és haláleset lesz, ha azonban északi szél fúj, akkor e csapás az otthoniakat éri.

Ejfél mise után, ki legelőször néz a kuleslyukon keresztül a szobába, az meglátja azokat, kik a jövő évben a rokonságból meg fognak halni.

Miután elköltötték a Wrahojdát, nyugalomra térnek. Az eladó lány szemeit azonban soká kerüli az álom, mert az a néphit foglalkoztatja: a ki felől ez éjjel álmodik, az fogja elvenni.

Richter M. István.

Sziporka.

A divatárus boltban. — Mit gondolsz Béla, jól illik ez a kalap a hajamhoz?

— Soh'se törődj azzal lelkem, ha nem illik, végy magadnak más hajtat hozzá.

Az imént lefolyt felirati vita rövid, de tanulságos volt, nagyban különbözve az előbbi évek felirati vitáitól. A Kossuth-párt egy kicsit akadékoskodott, pro forma, de elveinek fentartása mellett a kormány szekerét toló ezen pártra amugy sem ad senki semmit. A nemzeti párt passzivitásba vonult, nem vett részt a vitában, Apponyi — ami szokatlan — a zárszó jogával sem élt. Ez a párt uri módon érezte megvetését a választásokból „törvénytelenül“ kikerült kormány-párttal. A néppárt keresztelőjét tartotta a vita alatt, ughogy már előre jellemezhetjük jövő működését. Fellépésében van tervszerűség, beszédeiben előkelőség. Rakovszky, Marsovszky, Mócsy, Molnár János s aki hozzájuk csatlakozott, Asbóth János, nem a régi antiszemita párt handabandistái, hanem előkelő modoru tanult férfiak, kiknek van jövőjük. A főtanulása a vitának azonban Bánffy miniszterelnök vallomásaiban rejlett, ki az ellenzék által provokáltatva bevallotta, hogy választásai sok pénzbe kerültek, amit „áldozatkész hazafiak“ adtak össze. Azt állítják, hogy vagy hat milliójába kerültek a szabadelvű pártnak a választások. Van ebben szomorú, van ebben örvendés vonás. Szomorú az, hogy már a miniszterelnök is bevallja a korrupciót és az illetén üzelmekért nem szégyenkezik. Vigasztaló, hogy a miniszterelnök ezzel — öntudatlanul — a liberalizmus végének közeledtét hirdette. Mert nyilatkozata hivatalos elismerése annak, hogy ma már a liberalizmus elveiért nem lelkesedik senki, hogy ezen elvek hódító erejüket veszítették s csak apénz az, ami még úgy ahogy liberalisokká teszi az embereket. Már pedig megbukott az a rendszer, mely benső erejét veszítette, mely nem képes többé meggyőződéssé hatni. A külföldön sehol sincs már tekintélye, hála Istennek, hogy nálunk is már csak pénzért vagy más zsiros koncert fogdossák embereit. Utána — rövid idők mulva — a keresztény konzervatív iránynak kell bekövetkeznie, jobb kornak, melynek biztos reményét éppen a lefolyt vitából meríthették.

A csacai választás. Az országos skandalumnak bizonyult csacai választás legközelebb ismétlődni fog, reméljük csak választásban, de nem egyuttal a skandalumban is. Jóllehet újabb botrányból is volna elég. A választást t. i. elhalasztották a jövő évre, mikor a néppárti szavazó polgároknak csaknem két harmadát törölték. Az 1896. évre volt összeírva — jóllehet az is már megtizedelve — de mégis 1618 szavazó, míg az 1897-ben szavazó joggal csak 857 polgár bír. Pedig ebben a nyolcszáz egynéhányban már benne van az a 100 szavazat is, amit a liberalisok javára minden talpra állítható zsidó és urasági csőzből teremtettek. A választói jog illetén „kiterjesztését“ kívánja a szabadelvű princípium. A néppárt bizalmi férfiai Zmeskál Zoltán és Rakovszky István országgyűlési képviselők lesznek. A választás jan. 5-én lesz. Dr. Csernoch János, néppárti jelölt zászlói már lengnek, míg a liberalisok eddig nem tudnak jelöltet fogni. Először Miló Elek, volt arvaszéki ülnököt, majd Megyeri Kraus Lajost emlegették, azután Milecz János ismert nemzetiségi ügyvédet emlegették — kormánypárti programmal. Erre Baross Károly, orechói adminisztrátor, a nagy miniszter unokája került forgalomba. Végül a liberalisok bolygózsido-papja, Ribényi (Zsatko) Antal lett a jelölt. Most azt is elejtették és Ráth Péter, a kassa-oderbergi vasut igazgatója került sorra. Csaca-kerületi elvbarátainkat kettőre figyelmeztetjük: először, hogy táviratilag forduljanak a kabinetirodába és kérjék az apostoli királyt, hogy utasítsa miniszterét, miszerint a csacai néppárti választók fedél alá jussanak. Míg a Stallburg istálló cementirozva vannak és védve a hideg ellen, addig Perczeitől, illetőleg választási elnökötől kitelik, hogy 24 óra alatt szabad ég alatt hagyná őket. A legszebb polgári jog gyakorlásának nem szabad összekötvennie Magyarországon vértanusággal. — Másodsor ne feledjék, hogy az egész ország szemei rájuk néznek ez időben; mert míg az általános harcban az egyes kerületek hősiei küzdelme könnyen elkerüli a figyelmet, addig ez elszigetelt küzdelem célpontja lesz az egész keresztény Magyarország osztatlan figyelmének. Diadaluk údvivalgást kelt az egész hazában; még a liberalis elemek tisztesegebb része is tapsolni fog nekik, mert az undorító hajszát már ezek is megutálták.

Kath. iskolaszékek. Több oldalról vettünk felszólítást az utóbbi napokban, hogy miként választatnak a kath. iskolaszéki tagok. Ez ugyan ismeretes volt eddig községeinkben, de újabb időben egyes nem katolikus választók olyan igényeket támasztanak némely községekben, hogy ha azok érvényesülnek, katolikus autonómiánk romba dülhet. Azért szükségesnek tartjuk a kérdezősködők tájékoztatására a püspöki kar által annak idején kiadott és jelenleg is érvényes utasítást kivonatosan közölni, azon megjegyzéssel, hogy az még ott is alkalmazandó, ahol a kath. iskola államsegélyben részesül:

2. §. Minden hitközségben, mely katolikus népiskolával bír, lehetőleg az oktatásügyhöz értő, de mindenesetre írni és olvasni tudó egyénekből külön hitközségi iskolaszék alakíttatik.

A fiókegyházak iskolágyeiket, akár az anyaegyház módjára külön, akár az anya- vagy más fiókegyházakkal egyesülve, mindig azonban az illető lelkes, mint rendes elnök vezetése alatt kezelhetik.

Az így egyesült hitközségi iskolaszékek tagjainak számát s azon arányt, melyben az egyes községek azokba tagokat választanak, az e végből egyesült községek szabad egyezkedéssel állapítják meg. Ha megegyezni nem tudnának, mind a tagok számát, mind az egyes községek által választandók számarányát az egyházmegyei hatóság határozza meg.

4. §. Választó-képességgel bír minden latin, vagy görög szertartású r. kath. férfiú, ki mint a hitközség tagja, vagy azon kívül is, az iskola fenntartásához állandóan hozzájárul.

6. §. Iskolaszéki tagokul választathatók azon hitközségbeli választók, kik az oktatásügyhöz lehetőleg értenek, s mindenesetre olvasni, írni tudnak.

7. §. Az első választás alkalmával a választók összeírását és a választást az illetékes plébános, vagy helyettes-plébános a hitközségnek két választott tagjával eszközli, illetőleg vezeti. A következő választásoknál azonban, vagy ott, ahol már van hitközségi iskolaszék, az iskolaszék küld ki két tagot, kik a plébános elnökölete alatt az összeírást és a választást eszközlik.

A választók lajstroma megtekintés és netalán felszólamlás végett 3 napig kitétetik. Ezen idő alatt a felszólamlások az összeíró bizottságnál bejelentendők, mely azokat saját véleménye kíséretében végeldöntés végett az egyházmegyei hatósághoz terjeszti fel.

8. §. Az összeírás befejezése és a felszólamlások elintézése után, a választás napját a plébános vagy helyettes-plébános 8 nappal előbb a szószékről kihirdeti. A hirdetmény azután az iskola ajtajára kifüggesztetik. A hirdetményben a választás helye és módja is határozottan kitűzetik.

9. §. A választás szavazás által előszóval vagy írott jegyzékkel történik. A szavazó személyesen tartozik megjelenni.

Megyei hírek.

A főispán f. hó 30-ára tűzte ki azon rendkívüli közgyűlést, melyen ő Felségének arcképét ünnepélyesen leleplezik.

A közönségnek azon részénél, mely még nem sülyeszt minden tárgyat a populus bánffyanus üzleti posványába, visszatetszést szült a főispánnak azon intézkedése, hogy ugyanazon gyűlésre más tárgyakat is tűzött ki. Ez által ezen rendkívüli közgyűlés mindenesetre elveszti az ő „ünnepélyes“ jelentőségét. Köznapivá sülyed, pedig a november 25-iki közgyűlési határozatnak nem lehetett más célja, más értelme, mint hogy a leleplezésre külön gyűlés tartassék. Ha nem ez lett volna célja, akkor nem határozott volna külön, hiszen közönségesen a főispán tűzi ki ugys a közgyűlés tárgyait, határnapját is.

Meglehet, hogy túlságos érzékenységőtűnk, de mi mégis azt hisszük, hogy a főispáni és kamarási tapintatnak nem épen ekszcellens példája, hogy ő Felsége arcképének „ünnepélyes“ leleplezésekor küldessenek ki a loávató bizottságok elnökei, tárgyaltsassék a „Nyitricska“ csatorna helyreállítása, a bíráló-választmány előterjesztése és egyéb igazán közönséges tárgyak.

S abban is Craus Istvánnak furfangját találgatják sokan, hogy a leleplezés után, következik az alispán lemondása. Sokan arra magyarázzák

ezt, hogy Craus István elmondja majd az ünnepi beszédet, lelkesült hangulatot kelt az ő Felsége iránti határtalan szeretetnél fogva, mindenkinél, s azután önmagát fogja — ugyanazon lelkesültség hevében és számlájára ünnepltetni.

S akik a nyitrai megyeházi populus eszméjéről ismerik, azok tudják, hogy Craus Istvánnak dieshimnusz fog zengeni első sorban a főispán, azután valamelyik tisztviselő, s utána alighanem Sporzon Ernő a „független” tagok részéről. És így csakugyan igaz, hogy nagyobb lesz a hűbő Craus Istvánnak közörműre történő távozásáért, mint ő Felségének ünneplése.

Elvárjuk a szónokoktól, hogy megemlékezzenek Craus Istvánnak azon érdemeiről is, melyeket mint *ellenzéki* főkortes a vágveesei kerületben akkor szerzett, mikor mint gróf Hunyady Imre urnak ügyésze, Rudnay István *ellenzéki* képviselőjelölt megválasztása érdekében fáradozott. S megemlékezzenek azon sanyarú betegségről is, melyre az 1150 frtos nyugdíj tapasztát adtak neki gyógyszerként, ad majorem justitiae thuróczyanae gloriam! *)

Nem lehet rossz néven venni az ellenzék-től, ha nem engedi magát a leleplezési ünnepély ürügye alatt hallgatásra bírni, és kivészi részét az alispán érdemeinek ellenzéki méltatásából. És ha majd szemere vetik politikai köpenyfordítása óta elkövetett jelentékeny baklövéseit, önkénykedéseit, alispánságának valódi munkásság és maradandó érték tekintetében teljesen üres voltát és a képviselői mandátumhoz ragadó sok politikai piszkot, akkor bizony ő Felsége arcképeinek leleplezéséhez oly utójátékot rendezett a főispán, melyet neki sem az ő Felsége iránti közkegyelet, sem a magyar kormány megköszönni nem fog!

— dr. —

*) Nemrég egy nyitrai úr azt mondotta az adóhivatalban: „Boldogok a mamelukok, mert ők a pénztárak kiürítésének joga!” A jogot összetévesztik a hatalommal.

A munka áldása. *)

A kereszténység előtti idők mivel népei a munkát valami nemtelennek, vagy legalább is szabad emberhez nem illőnek tartották. A kereszténység azonban eloszlatta ezt a balhítet s ékességévé változtatta. Amde a munka nemcsak a polgárt ékesíti, hanem ékesít mindenkit: a munka nemcsak ékesség és dísz, hanem létalap és áldás. A munka megnyugtat, felszabadít, könnyít a gondok terhén s elviselhetővé teszi a bajt. Mi sem teszi a lelket szabadabbá, frissebbé, mint a munka. Igazi megelégedést csak az a tudat nyújt, hogy becsületesen dolgoztunk.

Az erkölcsi felfogás nem ismer különbséget a munka fajai közt. A kéz érdessége, a megfeszült izmok épp oly tiszteletet érdemlő jelei a munkásságnak, mint az átszellemült arcvonások, a melyek mély gondolkozásról tanuskodnak. Nemcsak az érdemli meg a munkás nevet, a ki szerzőságot kezel, a ki a test izomerejével teremt, hanem az is, a ki a munkára felügyel, a ki munkát teremt, a ki a munkát berré változtatja; a vállalkozó is munkás, a ki gondoskodik arról, hogy folytonosan újabb munkára nyíljen alkalom, a kereskedő is, a ki a munkát a szükséglettel egybekapcsolja, a tudós is, a ki íróasztala mellett ülve új igazságokon töri az esztét a munka újabb utjainak felfedezése céljából, a katona is, a ki a haza védelmében gyakorolja magát s a munka sikerét biztosítja; ezek mind munkások és megérdemlik jutalmukat. Hogy ennek a jutalomnak különbözőnek kell lennie, az világos. A munkának erkölcsi értéke egyenlő ugyan mindenütt, de használati vagy csereértéke mégis különböző. Méltányos tehát, hogy az a munka, a mely több szellemi erőt emeszt föl, nagyobb felelősséggel jár, jobban is jutalmaztassék, mint a kevésbé

*) A szocializmus modern problémája keresztény alapon megfajta. Szerk.

nehéz és olesőbb előképzettséget igénylő dolog. A józan gondolkozású munkások ezt be is látják. Az ilyenek legkevésbé sem ütődnek meg azon, ha az üzemvezető, a vállalkozó s a szellemi munkások többet szereznek.

Ezeknek a józan munkásoknak nem is a magasabb fokú munkások ellen van kifogásuk, hanem azok ellen, a kik *munka nélkül* akarják fogyasztani a munka eredményét, azok ellen az elősdiék ellen, a kik sem kézzel, sem észszel, sem személyükkel, hanem személytelen tőkájükel „dolgoznak”. A tőkének is van jogosultsága s áldásos hatása is lehet, ha a munka szolgálataiba szegődik, nem pedig ha a munkát a maga zsarnoksága alá keríti. *A dolgozó tőke hasznos, fogyasztó tőke káros.* A munkások ellenszenvé csak ama pöffeszkedők ellen irányul, a kik a tőkét hagyják dolgozni, maguk pedig izmaikat legfeljebb csak akkor hozzák működésbe, a mikor a couponokat vágják le, vagy a pezsgős poharakat emelik ajkaikhoz.

Az ellenszenv azonban ama tisztességtelen eljárás ellen is irányul, a mely a szélhámoság ezer formájával megfosztja a becsületes munkát jutalmától, a mely szeméttáruat tömegesen dob a piacra, hogy a gondos munka árát leszorítsa, a mely folyton azon gondolkozik, milyen értéktelen, rossz és gyilkos pótlékkal helyettesítse az igazi munkát, a jó árut. Sajnos, hogy ma már egész pótlékgyártás létezik. Pedig csak a tisztességes munka tarthat tiszteletre számot.

De az ellenszenv még egy körülmény ellen irányul, az ellen, hogy a tulajdonképpeni munka gyakran nem éri el az őt megillető jutalmat. Elég csak egy pillantást vetni annak a munkának az árára, a mely a mezőgazda termékében benne foglaltatik. A béres, a ki az ekeszartát tartja, még meg kapja béréit, a melyből valahogy fentartja magát. Mennyivel nagyobb jutalomban részesül a nagykereskedő az ő kisebb erőlködéseért s milyen túlságos nyereségben részesül haszontalan munkájáért a *börzselovag*, a ki a gazda munkájával meg nem engedett játékot üz. S mi marad a gazdának, a ki kézzel, észszel, munkálva, felügyelve, rendelkezve küzd és dolgozik? Hányszor volt már jutalma a semmivel egyenlő.

A kézműipar helyzete sem sokkal fényesebb. A segéd megkapja a fizetését, a kereskedő is besöpri nyereségét, de a mester, a ki a munkát kigondolta, megteremtette, a ki a segédet beállította s munkáját ellenőrizte, a ki alkalmat adott a kereskedelemnek a nyereségre, ő alig kap valamit.

Ezek azok a viszonyok, a melyek mint gazdasági igazságtalanságok nehezdednek a nemzet legnagyobb részére. Nem keressük mi a bőséget. Nem akarunk mi élvezni, hanem dolgozni s csak azt kívánjuk, hogy munkánk el is nyerje jutalmát. Ha a munkás azt látja, hogy verejtékével alig tudja ma megkeresni a száraz kenyeret, nem csoda, ha elkedvetlenedik, elgyöngül. De ha azt látja, hogy becsületes működését a siker követi s annak jutalma sem marad el, akkor újra s örömmel fog munkába, akkor újra érzi a munka áldását.

D. T.

Ujdonságok.

Boldog ünnepeket és szerencsés új évet kívánunk lapunk minden olvasójának. Együttal jelentjük, hogy a legközelebbi szám, a közbeeső ünnepek miatt, január 3-án jelenik meg.

Kinevezés. *Boltizár Miklós*, volt nyitrai tsvszéki jegyző, idb. Boltizár Miklós, péterfalvi derék birtokosnak fia, az ipolysághi járásbírószághoz albiróvá; *Ertl Gyula*, nagybittsei járásbíró albiró Selmecbányára, *dr. Baán Árpád* albiró pedig Perlakról Nagy-Bittsére helyeztetett át.

Helyettesítés. Lakits Attila, nyitrai árvasszéki úlnok betegeskedés okából hosszabb időre

szabadságoltatott; helyébe egyelőre ideiglenes minőségben dr. Roskoványi Lajos, ügyvédjelöltet nevezte ki a főispán.

Kis Jézus a testvéreknél. Mint minden évben, úgy az idén is megjelent, a kis Jézus a sz. Vince testvéreknél Nyitra, hogy kicsi kezével szétosztogassa azt a számos adományt, amit a jó emberek az ő nevében adtak. Eppen most lapunk zártakor folyik a „diszgyűlés”. Dúdek János dr. úl az elnöki széken, s a „feliratkozott” szónokok nagy hévvel mondják el szűzbeszédüket, melyet előzőleg a kérlelhetlen pártelnöknek, Gabriella testvérnek felmondottak. A még egészen tejeles szájuak kettésével mondják el szónoklatukat, hogy ha az egyik véletlenül belesül, a másik kirántsa, s így megtakarítják a — sügöt, no meg a becsület is meg van mentve. Mert, hogy mindketten belesüljenek egyszerre, olyan nincs, arról gondoskodik a Gabriella testvér. A szegletben ott diszlik a karácsonyfa, az ő szokatlan termésével, ágai meg vannak rakva változatos gyümölcsesével még lepkek is nyalakodnak rajta. Hát még a fa tövében, mennyi a változatos gyümölcs! Olyan és annyifele, amennyit a Nyitrai Gazdasági Egyesület soha nem produkál. Milyen nagy kár, hogy ez a karácsonyfa csak egyszer terem évenként. Így hát nem jut mindenkinek. De hát adott a jó Isten most is elég bő termést. A fáradszóró testvérek jóvoltából kapott teljes ruhát és cipőt, vagy ezekből valamelyiket összesen 148 leány. Az elemi iskolás fiúk is kaptak az adakozók jóvoltából összesen 111-en, még pedig 57 kabátot, 62 nadrágot és 58 pár csizmat. Végül Venczell Ferenc pápai praelatus nagyrepost ur gondoskodott, hogy két körmői aranyat is teremjen a karácsonyfa, melyek egyikét Gyurcsák Anna IV. osztály leány és Vasák István szintén IV. oszt. tanuló fia kapta meg. Áldja meg a jó Isten az adakozó jó szíveket!

Adomány. Dr. Csernoch János kanonok, a kiszuca-ujhelyi tűzkárosultaknak 30 frtot, dr. Mally János pedig 10 frtot adományozott, mely egyes szívű támogatásért lapunk utján mond köszönetet a nevezett község lelkésze. — Arnold Balint nyitrai iparos, a nyitrai ker. nőegyletnek egy doboz szivarvéget ajándékozott. Köszönettel nyugtázza dr. Pachner.

Esküvő. Jammiki Jony Ferdinánd, Nyitra is ismert honvéd-huszári sportsman, örök hűséget esküdött néhai Fogd Károly, érsekújvári ügyvéd, leányának Mariannak.

Jelmez-bál. A nyitrai keresztény nőegylet és a felvidéki írók köre jan. 9-én a vármegyei székház termeiben saját pénztára javára zártkörű jelmezbált rendez. Kezdeté esti 9 órakor. Családjegy 5 frt, személyj. 2 frt és karzati jegy 2 frt. Jegyek Huszár István könyvkereskedésében előre válthatók.

A kicsinyek karácsonya. A nyitrai róm. kath. fiúiskola növendékeinek ruhával való ellátására folytatólagosan adakoztak: Dr. Bobok József apát-kanonok 5 frt, Gutwill Adolf 1 frt, Friedländer A. 1 frt, Faith és Haas 1 frt, Vagner József apát-kanonok 12 frt, Toifel József 2 frt, Mayer Károly 5 frt, Toifel Lujza 2 frt, összesen 29 frt, főösszeg 419 frt 98 kr.

Meghívók. A nyitrai megyei gazdasági egyesület a f. december hó 28-án, hétfőn, d. e. 10 órakor tartja *második rendes évi közgyűlését. Targyak:* 1. Az 1897. évi költségvetés és munkaterv bemutatása. 2. A gazdasági egyesületek országos szövetségébe való belépés. 3. Az alapszabályok módosítása. 4. A számvizsgáló bizottság jelentése az 1895. évi számadásokról. 5. Pénztáros jelentései. 6. A lemondott igazgató-választmányi tagok helyett újak választása. — *A nagytapolcsányi r. k. iskola növendékei folyó év december 26-án d. u. 5 órakor misztikus színelőadást tartanak. Belépti-díj személyenként 30 kr. A tiszta jövedelem jótékony célra fordítottatik. Felülzárások köszönettel fogadtatnak.*

Főgimnáziumunk ujjaépítésének terve. Vegre valahára észbe jutott az illetékes köröknek, hogy gimnáziumunk ócska épületének modernizálását terve vegyék, melynek megvalósítására az állam, mint a ki évtizedek óta szedi nálunk a roppant tandíjakat, 67,000 frtot irányzott elő. E napokban vizsgálta tanulmányozólag a beérkezett tervezetet a gimnáziumi igazgató elnöke alatt és dr. Biringer iskolai orvos talpraesett utbaigazításai mellett a tanári kar és helyesnek látszó módosításait az igazgató kiváló fontosságú és életre való tervváltóztatásával legközelebb fogja felterjeszteni. A tervezet szerint a gimnázium és a konviktus épületének két, korábban kaszárnyai célokra szolgált szárnya vár ujja-alakításra, s magába fogja fogadni a modern igényeknek minden tekintetben megfelelő intézetet. Az új épület főbb vonásokban a következő módon fog feloszlan. — Az utcára néző rész, 5 méter széles portáléval, a földszinten a megyei muzeum számára nyújt helyet. Az első emeleten az igazgatói iroda, tanári tanácskozási terem és három előadó terem lesz elhelyezve. A második emelet 5 előadó szoba számára lesz beszerelve. Sajnos, hogy a legnagyobb előadó terem is csak 60 tanuló befogadására lesznek elégségesek és ilyen is csak 3 lesz. A feljárás az emeletekre a főbejárással szemben levő, s a kaszárnyai épületbe vezető folyosónak jobboldalán építendő kétlépcsőzetten fog történni. A régi kaszárnyai épület és a Palánkára néző rész földszintje az iskola-szolgák lakásait, a tanulók ruhahatárát, s oldalt a torna helyiséget foglalja magában. Az első emeleten a phisikai muzeum külön előadó teremmel, a természetrajzi, vegytani stb. muzeumok lesznek elhelyezve; a második emeleten pedig a rajzterem, a kilencedik előadó szoba, és az intézeti könyvtárak kapnak helyet. Nagyon valószínű, hogy az eddig tervbe nem vett díszterem is létesül. — Az intézet udvara, a mostani nyári tornahelyiség, a mely alsó és felső udvaroknak nevezhető, egyenlően magasságú részekből áll, egyenlősítve lesz alkalmas planírozással, úgy hogy a tornázó és szórakozási tér is nagyon meg fog felelni céljának. Víz az intézetnek az udvar egyik szögletében levő, körülbelül harminc év előtt behányt, régi kút fog szolgáltatni. Külömben bővebb tudósítást majd a tervezet végleges megállapítása után fogunk nyújtani, de már most is mindenesetre örömmel üdvözölhetjük a helyi iskolázás emelésének ezen nagyszabású mozgalmát.

Változás az érsekújvári ezredben. Jóny Ferdinánd honvéd-huszárszázados Ujvárból Zala-Egerszegre, Gyömrőy Bódog a cs. és kir. 11. huszár-ezredből Gyöngyösről Érsekújvárhoz, valamint dr. Omasztá Sándor, főorvos Nagy-Károlyból ugyan oda helyeztetett át.

Ellenzéki banket a felség tiszteltetére. A megye ellenzéki férfiai e napokban a következő felhívást vették: „Mélyen tisztelt uram! Az alattvalói hódoló tisztelet, törhetlen hűség, és osztatlan ragaszkodás, melylyel a magyar nemzet koronás királya iránt pártkülömbőség nélkül viseltetik, kötelességünknek teszi nekünk is, mint megyei ellenzéknek, hogy eddigi tartózkodó álláspontunkat elhagyva, teljes számmal vonuljunk fel Ő Felsége a legalkotmányosabb magyar király arcképének leleplezési ünnepélyére; a mely a megyeház nagytermében Nyitra, folyó év és hó 30-ikán d. e. 10 órakor rendkívüli közgyűlésen fog megtörténni. Az ellenzék minden árnyalata kell hogy e hazafias ünnepély alkalmából egyesüljön és megmutassa, hogy a hazaszeretet — törvénytisztélet — és alkotmányos király iránti hűségben nem engedi magát senki által túlszárnyaltatni, A leleplezési ünnepélyt társas-ebéddel óhajta bezárni a megyei ellenzék, a mit ha T. Czimed is helyesel, s azon részt venni kíván, e sorok vétele után kérem elhatározásáról alólirottat azonnal értesíteni, hogy a banketten az előintézkedéseket ideje korán megtehesse. Ürmény. 1896. december 20-án. Többek megbízásából: Dr. Tóth.“

Artézi kut. Tardoskéd községben az artézi kut furása végre sikerült; 311 méter mélységből 24 óra alatt körülbelül 1000 hektoliter víz folyik ki 2 csövön. F. évi december hó 30-án délelőtt a közhasználatnak átadatni, és ünnepélyesen Ferenc-kutnak fog elneveztetni. A tardoskédiek jobban örülnek neki, mintha bor bugyogna ki belőle.

Köszönetnyilvánítás. A koloni templom orgonája javítására, méltóságos Bende Imre püspök ur 60 frtot adományozott. Ezen kegyes segélyadományért, úgy saját mint hiveim nevében, a kegyes és jóságos szívű Főpásztornak hálás köszönetet mond Fülöpp László plebános.

Okvetetlenkedés Vágsellyén. A hol csak kath. kört alakítanak, mindig lábatlankodik a hatalom, hogy a polgárokat bosszantsa. Így tettek Vágsellyén is, hol az ottani segédlelkész, Hojszik Imre kath. kört alakított a saját házában. Az alapszabályokat még. dec. 2-án beterveztette, és e privat házban összejöttek a községbeliek és kerülték a kocsmát, mire a főszolgabíró a következő rendelettel lépett közbe:

4482/96. Tiszt. Hojszik Imre segédlelkész urnak Vág-Sellyén. Értesitem, hogy a Vág-Sellyén megalakítani szándékolt kath. népkör alapszabályait egyidejűleg a vármegye alispánjához felterjesztettem, és figyelmeztetem, hogy a kör megalakultnak csak az alapszabályoknak belügyminiszteri záradékolása után levén tekintendő, addig sem összejöveteleket tartani, sem a kör pecsétjét használni nem szabad. Tornóc, 1896. dec. 18. Csemniczky, főszolgabíró.

Erre nézve csak az a kis megjegyzésünk, hogy magán házban barátságos összejöveteleket rendezni szabad; másodsor, ha az alapszabályok felterjesztésétől 40 nap elmúlt, és ellenök kifogás nem történt, a kör a belügymin. rendelet értelmében ünnepélyesen megnyitható.

A főegyházmege személyzetéből. Závodszy József Alsó-Korompára, Turcsin Antal Szeniere lettek kápláni minőségben áthelyezve. — Ligday Libor sz. ferencrendi áldozár a megtért anabaptisták kurátusává Nagylévára és Jábornik Odón Bakabányára káplánnak küldettek.

A verebélyiek temploma végre valahára épülni fog. Már ideje is, mert az eddigin a hívek éppen nem épültek. Mint lapunknak jelentik a Zsitvavölgyéből, az építés költségeit még a boldogult Simor primás fedezi, kinek hagyatékából jelentékeny összeget fogtak le a verebélyi templom építésére. Most Vaszary Kolos Ziegler Győző egyetemi műépítész bizta meg egy tiszta román stílusú kivitt terv elkészítésével. A terv készen van s tavasszal elkezdik a munkát.

Községi adminisztrációink. Ismételtelen vesszünk panaszokat a vidékről, hogy egyes közigazgatási közegek a lelkeseknek a közérkölciség előmozdításában nemcsak segítségükre nincsenek, de éppen velök szemben mindenféle szotiszokat engednek meg maguknak ak mi hogy akár a világi, akár az egyházi előjáróság tekintélyeinek emelésére szolgálva, határozottan tagadjuk. A társadalmi életbe, sőt az adminisztrációba is beleviszik a politikai pártszempontokat, ami a köznép között orvosolhatlan bajokat idéz elő. A koresmai táncengedélyek, a vadházaságok, lopás esetei s hasonlók tekintetében hibásan veszik föl a jkönyveket, a panaszokat elferdítik, csak hogy a papnak kellemetlenségeket szerezzenek. A pöstyéni járásban — írják nekünk — a papság illetlen zaklatása, leleplezés, bírságolás, beidézés a szolgabíró részéről napirenden van. Hát ez bizony sajnos állapot, mi huza vonára, a létező bajok még súlyosabb elmérgesedésre vezethet, de társadalmi bekére, melyre szükség volna, nem. Egy kis tapintatot és bölcseséget ajánlunk mindenfelé.

Kanyaró. Jablonicon a kanyaró járvány-szerűleg fellépett, ennek folyásán az iskola bezárattat.

A szerkesztő mellékjövedelme. Tagadhatlan, van a lapszerkesztésnek mellékjövedelme is. Ha eltekintünk is azon sok gorbomba támadástól, melyet ránk kennek olykor ellenségeink, hol a sajtóban, hol magán körben; sokszor olyan közleményekért, melyek szerzőit csak a sajtó-bírósnak szabad megneveznünk; vagy azon hirdetésektől, melyeknél még a hirdetői bélyeg is magunknak kell megfizetnünk. De vannak tényleges előnyei is a lapszerkesztésnek. Így pl. Gisser ur szivességéből díjtalanul részt vehetünk a vivásban, szabad jegyünk van

a korcsolyapályán, részt vehetünk minden bálban s többféle eléggé ki nem aknázható szórakozásban. — Most is egy új ajánlatot vettünk Budapestről, hogy kétszeri hirdetésért kapunk egy „zajtalanul favágó gépet“ bérmentve a szerkesztőség címére. Boldog Isten! Milyen kedves újévi ajándék lesz az. Eddig még az is bántott, ha kályhafűtőnk munka közben végig ment a szobánkban; most pedig 100 éves fatuskókat gyufaszál vékonyságra apríthat írósztalunkon olyan csendben, hogy még a tollunk sercegését is meghallhatjuk. Az írósztalon ábrándozó légy fel sem rezzen merengéséből, mialatt órfási tölgyek oly zajtalanul vágatók, mint a vaj. — Hát nem nagy előny ez? Még ugyan nem tudjuk, igaz-e, de ezt igéri Strausz Sándor feltaláló, Budapest, Károly-körut 9. sz. kinél e masinák két forintért kaphatók.

Megyénk egy sikkasztó fia, Lőrinczy János, az egi törvényszék börtönében meghalt. Lőrinczy mocsónoki származású volt, s mint ilyen került Egerbe, hol mint árvásszéki tisztviselő az árvákat 40,000 frttal károsította meg ezelőtt vagy 6 évvel. Előkelő, nagy hazat vitt, leányát egyik kiváló bécsi intézetben neveltette, mind lopott pénzen. Mikor turpissága kiszült, külföldre szökött, de ott nem érezvén magát biztonságban — saját vallomása szerint — Budapestre jött, hol nyugodtan élt vagy fél évig. S elhetett volna háborítlanul mostanáig is, ha beivégzete ki nem csalja Szegedre egyik leányához, hol az utcán felismerte valaki. Konokul tagadott mindent, s ez az oka, hogy hosszas letartóztatása dacára mint vizsgálati fogoly halt meg Egerben.

Magyar prédikáció. Pintér Károly aranyos-maróthi plebános ugy intézkedett, hogy ezután minden hónap első vasárnapján a nagy mise előtt magyar prédikáció fog tartatni a maróthi templomban. Kívánatos volna, hogy e szt. beszédek meghallgatására az intelligens közönség is elmenjen, mert csak az fogja serkenteni a hazafias gondolkozású plebánost, ha látja, hogy a nyelvet értő kellő számú hallgatósága van a templomban.

A kanonokok mind virilisták. Veszprémmegye bíró-bizottsága folyó hó 5-én tartott ülésében megsemmisítve az igazoló választmány azon minden régi szokás ellen való határozatát, hogy a káptalan tagjai nem lehetnek mind virilisták, hanem csak a nagyprépost; helyreallította a régi gyakorlatot és kimondta, hogy a megyei virilisták közé minden egyes kanonok külön felveendő.

Közgazdaság.

Gazdák védszövetsége. A nyitramegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya a f. hó 22-én tartott ülésében elhatározta, hogy a répatermelőknél január hó 3-án d. u. 4 órakor Pozsonyban (Ventur-utca 3) megtartandó gyűlésen proponálni fogja a nyitra, pozsony, bars és trencsénmegyei gazdák védszövetségének megalakítását a cukorgyárosok kizsákmányoló kartellje ellenében. A védszövetség minden tagja becsületszóval kötelezi magát, hogy m/mként 90 kron alól repát nem termel s hogy csakis a védszövetség által megszabott feltételek mellett köt bármely cukorgyárral termelési szerződést. A védszövetség végrehajtó bizottsága közreműködik és ellenőröklik a szerződések megkötésénél s a répa átadásánál s minden irányban megoltalmazva a termelő érdekeit s kölcsönöket szerez azon termelőknél, kiknek a gyárosok által adott előlegre szükségük van. Elhatározza továbbá az igazgató választmány, hogy a vármegyei szesztermelőket értesítleire fogja összehívni a január hó 12-én Budapesten megtartandó országos értekezleten elfoglalandó álláspont megbeszélése végett.

Uj hitelszövetkezet. A nyitrai gazdasági egyesület kezdeményezése folytán f. hó 20-án „Nyitra-Ujlak, Aba Lehota, Úregyház községek hitelszövetkezete” cím alatt Nyitra-Ujlakon dr. Steinhöffer Gyula, Konyakovszky Ferenc és Machovics Alajos buzgó közreműködése következtében 180 taggal és 200 üzletrészzel hitelszövetkezet alakult. A szövetkezet elnöke és pénztárosa dr. Steinhöffer Gyula, a felügyelő-bizottság elnöke Machovics Alajos, könyvelő Konyakovszky Ferenc. A szövetkezet december hó 27-én kezd meg működését.

Irodalom.

Skotti híres elmékedéseiből egyháziak számára megjelent a III-ik kötet. Az egész mű 4 kötetre, 100 ivre terjed, ára kötetenként 1 frt 50 kr. v. 5. s. assignanda. Az év minden napjára közöl elmékedéseket a vasár és ünnepnap evangéliumok alapján. Szellemes gondolataival egyrészt eszményi világlátásban mutatja be papi hivatásunkat, másrészt képesekké tesz, sőt ihlettségbe is hoz lelkes szent beszédek tartani (a hétnek hét napjára való tekintettel hét éven keresztül is.) Főszéles eszméi folytán a megszügyenülés félelme nélkül bátran lehet e becses művet a ft. papság kiváló figyelmébe ajánlani. A fordító címe: *Adjutus Secundus* áldozár, Szatmár, kath. főgymnasium. — Kivánatra megtekintés végett is meg lehet a művet kapni.

A francia nyelvet tanulók és beszélők könnyen, kellemesen és a szöbőség megszerzését illetőleg bámulatos eredménnyel olvashatják a Budapestben megjelenő „Le Progrès” című francia szépirodalmi hetilapot, mely magyar, (illetve külön kiadásban német) jegyzetekkel kísérve közli a modern francia irodalom legjelesebb termékeit. E lap, mely a francia irodalom és a francia szellem terjesztésével hazánkban újabb időben elharapódzott német szellem egyensúlyozására van hivatva, mindazoknak, kik a francia nyelvtan elemeit és a legközönségesebb szavakat bírják, már kitünő alkalmat ad a nyelvnek kellemes módon való elsajátítására, de hasznos és élvezetes olvasmányt nyújt az előrehaladottabbaknak is, akik általa a legkiválóbb francia írók legújabb szellemes műveivel, (kisebb elbeszélések, humoreszkek, causerie-k, különfelek) ismerkedhetnek meg. Az érdeklődőknek mutatványokat ingyen küld a kiadóhivatal (Budapest, József körút 33. sz.).

CSARNOK.

Az esztergomi érsekség Uj Vára 1545-1580.

A honfoglalás ezredik évében napfényre hozta **Fabián János** érsekújvári plebános, t. k. Esztergom, Buzárovits G. könyvny. 1896. — 8. r. 44. l. Ára?

Régen vártam oly nagyon valamely irodalmi mű megjelenését, mint a jelen füzetet. Hogy is ne, midőn azon *Érsekújvár* csecsemőkorát volt elmondandó, mely Pálffy Miklós báró kapitányságától (1581.) illetve főkapitányságától (1591.) egészen 1710 végeig oly fontos szerepet játszott nemcsak hazánk, hanem Európa történetében is, hogy annak bukására 1663-ban ijedelmében megriázkódott a keresztény föld Napolytól Hamburgig, s visszafoglalásakor 1685-ben ugyancsak Európaszerte tartottak „Te Deum”-ot s örömmünnepeket. És ennek a várnak a története még nincs megírva! Sőt történetének első korszaka, az első Ujvár története egészen a napjainkig jóformán teljesen ismeretlen volt. A kik irtak is valamicskét Ujvárról (L. Szinyei Repertoriumát), az mind a második, az 1580-ban felépült Ujvárra s annak is csupán a XVII. és XVIII. századbeli történetére vonatkozik.

Fabián Jánosnak kellett jönnie Érsekújvárra, hogy mint lelkésze hozza napfényre történetének

első ismeretlen részét. 1880-ban foglalta el az érsekújvári parochiát, s már akkor régi munkása lévén a történetirodalomnak (még 1854-ben írta meg Nádasdy gróf kalocsai érsek, Lippay György primás életrajzait stb., műveinek jegyzékét I. Zelliger A.: Egyházi írók esarnoka. Nagyszombat 1893. 116—117. ll.), tanulmányozni kezdte Érsekújvár multját is.

Mint úttörőnek természetesen nehezen ment a munka, mert sokoldalú elfoglaltsága mellett, a vidéken ritkábban is jutott egy-egy jó történeti adat birtokába — tanuja voltam 10 éven át — s így csak 1888-ban tehettem közzé Ujvárról szóló első kisebb, de becses tanulmányát a M. Sion ez évi folyamának jan. füzetében: „Az érsekújvári erőd alapítása” címen.

Fabián ekkor az alapítást illetőleg azt döntötte el, hogy az első Ujvárt Várday Pál primás alapította, s a vár építése szerinte Esztergom bukása után (1543.) kezdődött, 1546. okt. 2-án már készen volt. Csekélységem 1889-ben az „Érsekújvári Lapok” 1—3 számában az építési időt 1546. okt. 2 és 1545. tavasza, legkésőbb 1544. ősze közé húzta össze, megjegyezvén, hogy „lehet, hogy a munka 1544. őszén indult meg, de valószínűbb, hogy a közeledő téli időszak miatt csak 1545. tavaszán kezdődött s ez év folyamán és 1546. októberig a vár elkészülhetett.” Végre a „Századok” 1896. áprilisi füzetében sikerült kimutatnom, hogy az építés csak 1545-ben kezdődött s hogy a vár első kapitánya Zolthay Lőrinc volt.

Ezek után jelent meg 1896. novemberében Fabián ismertető műve.

A mű a bevezetőn (4. l.) és a végén közölt idézeteken (41—44.) kívül 8 fejezetre oszlik.

Az I. szol a vár építéséről (5—11.), a II. a vár építjéről és föntartóiról (12—16.), a III. Verancsics és az esztergomi bégről (17—18.), a IV. az érsekség katonái és a várőrség zsoldjáról (19—22.), az V. Ujvár kapitányairól (23—24.), a VI. a várőrség portyázásairól (25—32.), a VII. „Keresztények segítségéről” (a lepantói győzelem örömeire Ujvárrban is tartottak Te Deumot 1571-ben 33—35.), végre a VIII. „Neuhausel”-ről (36—39.) s intézkedésekről a második Ujvár alapítására.

A szerző becses művével mint történetész szép emléket emelt a nyomát is vesztett első Ujvárnak s hőseinek, mint lelképásztor pedig kedves „nefelejes szálát” hagyott híveinek. Felhasznált minden — erős kritikájával megrostált adatot, melyhez 10 év alatt csak juthatott s elbeszélte azokat oly nyelven, amilyenen egy tőzgyökeres és sokoldalú magyar író szokott írni.

Mindaz által megbocsát a nagyrabcsült és érdemes szerző, ha művére, illetve adatainak kiegészítésére néhány szerény megjegyzést teszek.

A szalkai ütközetről (1544.) szóló I. fejezetben szerző Husszein *oldalbasát*, vagy *odabasát* valóságos *basának*, generálisnak nézi; pedig ő csak *oldalbasa* vagy *odabasa*, tizedes volt. Esztergomban basák, generálisok nem székelték, hanem csak bégek, ezredesek; basájuk Budán lakott. Az esztergomi 1500 főnyi iszphai és 400 janicsárból álló csapat Istvánffy és Tinódy Sebestyén („Az szalkai mezőn való viadlról.”) szerint Sábán bég, Ramadán, Deli Kubát, Ajvát, Musz és Nazuf agák, századosok vezetése alatt vettek részt a lévai expedicióban. Zolthay lovaskapitány tehát vele nem egyenrangúval verekedett meg. Mi azonban mit sem von le vitézségéből, mert Husszein tizedes vitézségével fölülmulta bég és aga följeválót.

A II. fejezetet illetőleg, hogy Verancsics érsek a vár egyéb megerősítésén kívül, az őrség lakásait és istállóit zsúp helyett deszkával takartatá, annak klasszikus cáfolatára felhozhatjuk a magyar kir. kamarának Pozsonyban, 1574. ápril 3-án — tehát majdnem egy évvel Verancsics halála után — kelt s Turócvarmegyének szóló levelét, melyben a kamara Ujvárról azt mondja, hogy „belső épületekkel, úgy mint házakkal és istállókkal, oly rosszul van ellátva, hogy a várban

minden csupán szalmával van fődve s tűznek kitéve, mely vagy belül törhet ki véletlenségből, vagy pedig kívülről az ellenség dobhatja be. Azért ő felsége a király elhatározván, hogy a vár minden épülete deszkával fődendő be, nevében a kamara megkeresi Turócvarmegyét, hogy a mondott célra egész területen vágasson minél nagyobb számú deszkát s szolgáltatassa át Dávid Jánosnak; az árát megkapja majd a megyei tized bérbeadásából.” (Latin eredetije Turócvarmegye levéltárában. Közölte Sasinek F. V. Slovensky Letopis. III. 18.)

Az V. §-ban Ujvár kapitányai közül csak három említ: Zolthay Lőrincet 1545—1552, Csömör Imrét 1552—? és Ghiczy Györgyöt, ki 1557-ben jön elő először mint ujvári kapitány s a füzet szerint ügylátszik egész 1580-ig volt ott kapitány, noha már 1571-ben annyira gyengélkedett, hogy csak széken ülve végezhetette kapitányi teendőit. — Lányi-Knauz Magy. Egyháztörténelme II. köt. 104. lapján mint Ghiczy utódai 1565-ben Lóránth Péter és Illésházy György is említettnek, hivatkozással a primási levéltárra.

Tekintetbe véve azt, hogy Ghiczy 1566. májusában még Ujvárrban van (Fabián jelen műve 43. l. 35. jegyzet), sőt mint már tudjuk, még 1571-ben is ujvári kapitány, noha már ekkor betegsége miatt csak széken ülve kapitánykodhatott: vagy azt kell mondanunk, hogy Lóránth és Illésházy Ghiczynek egymást követő helyettesei, tehát alkapitányok voltak, vagy pedig az 1565. hibás szám, s akkor az említettek 1571-től kezdve voltak Ghiczy utódai, mert Ghiczy széken ülve csupán nem parancsolhatott sokáig s 1580-ig meg éppen nem. Zserotin Frigyes ujvári főkapitány ugyanis 1580. szept. 14 én kelt levelében maga mondja, hogy a második Ujvár építésének művét sok baj között ő vitte végbe, s a várat ugyan ő okt. 2-án a komáromi és veszprémi kapitányok, mint vendégek jelenlétében ünnepélyesen fel is avatta, mely alkalommal az ó-vár ágyú utoljára, az új vár ágyú pedig először dördült meg.

Az erről szóló tanulmányom különben a „Hadtörténelmi Közlemények” jövő évi I. füzetében fog megjelenni „Érsekújvár második alapítása” címen. Már most nézzük csak, mikor kezdődött a második Ujvár építése? Ezt megtaláljuk a szerző művének 36. lapján. „Verancsics beszéli 1571. jul. 7-én kelt levelében, hogy midőn ő Ujvárra jött az erődítés (az első Ujvár erődítésének) megkezdésekor, a király biztosai: Salm Miklós gróf, Zserotin Frigyes és Proznovszky Primisló is megjelent itt, és magának az érseknek és társainak jelenlétében *egy újabb vár terepét jelölték ki*. Két év múlva aztán, a már megerősített Ujvár hatá mögé bujva (fedezete mellett), meg is kezdték az új erőd építését és 1580-ban be is fejezték azt.” — Ime tehát 1573-ban kezdődik a második Ujvár építése, és pedig — amint már tudjuk — Zserotin Frigyes főkapitány felügyelete és védelme alatt, és folyt az építés 1580. október 2-ig, amikor is megtartották a bokréta-ünnepet, és nem 1581-ben, amint szerzőnk állítja (37. l.). A „Neuhausel erbaut 1581.” feliratu érnket csak akkor verethették, midőn a vár temploma, a mostani ujvári plebánia-templom felépült, mert 1580. okt. 2-án Zserotin még csak a helyét jelölte ki, s ez évi télen az őrség csak deszkabódében vett részt az isteni tiszteleten. Egyébiránt a vár készen volt, sőt Zserotin idézett levele szerint az őrség már aug. havában volt a második Ujvárrban.

Mind ebből csak azt akarom kihozni, hogy Zserotin Frigyes volt az első Ujvár kapitánya, és pedig 1573—1580. okt. 3-ig, mit a szerző nem tudott. E napon a bokréta-ünnep után a főkapitány utoljára hált az ó-várban. Másnap okt. 3-án jelentést tett a vár elkészültéről a Surányban lakó Forgách Simon kerületi főkapitánynak, majd átvevén ennek parancsait s kiadván azokat az ujvári őrségnek, a kapitányságot kielmansegi Kielmann András, eddig komáromi főkapitányra

és az újvári hadi nevelésű Görög Jánosra bízta még az nap bücsút vevén Újvártól, Semptére utazott Salm Gyula grófhoz.

Arról is kételkedem, hogy Ghiczy 1571—1573-ig csupán széken ulve parancsolhatott oly exponált vár felett, mint Újvár volt, ha ugyan egyáltalában élt is addig. Ha feltesszük, hogy Ghiczy 1571. végén vagy meghalt, vagy a főkapitányságról lemondott, akkor a Lányi, Knauzál, Ghiczy utódainak mondott Lóránth és Illésházy nagyon szépen beillenek a 2—3 évbe. De ez csak bizonytalan feltevés.

Végre kár, hogy szerzünk az első Újvár fekvéséről határozottabban és pontosabban nem ír. Kivüle senki sem ismeri azt oly pontosan és ha most ő pontosabban meg nem határozza az első vár fekvését, később utána még emléke is elmosódik.

Ennyit tartottunk szükségesnek a történelmi igazság kedvéért megjegyezni. Ismételjük, hogy Fabián érdemes munkát végzett, midőn az első Újvár történetét oly szépen megírta és hálára kötelezte a magyar történetíródalmat, hogy az annyira nevezetes vár első multja felett lebegő homályt eloszlatta.
Matonák Mihály.

Életnagyságu

arckép

krétarajzban.

Legszébb szobadisz.

Legkedvesebb emlék.

Legalkalmasabb ajándék

karácsony és újévre.

Egy legújabb módszer segítségével 24 óra alatt életnagyságu mellképeket készítek művészies kivitelben, eddig még soha el nem ért tökéletességgel és olcsó árban.

Tessék árjegyzéket kérni.

5—10.

Kohn Dávid, Budapest, Károly-körút 17.

Ügynökök mindenütt kerestetnek.

Törvény oltalma alatt!

Szabadalm. jégcsarkok.

A leggyorszerűbb szer a jégben való elsűszás ellen

Ezen rendkívül praktikus jégcsarkok a legjobb övszer a sikamos jég ellen, s minden más felett elősőbbiséget érdemel. Ez a jégcsark sokkal kisebb és könnyebb, minden más egyénél, nem rontja el a labell-sarkot, ezeket nem kell a sarkról eltávolítani s használaton kívül nem láthatók. Ezen jégcsarkok nem csúsznak be, s olcsóbbak, mint a felhárulók minden eddig használtakban levőket.

Ára páronkint a hozzá való csavarral 55 kr, postán küldve 60 kr.

Kaphatók **Stanek C. A.-nál** Reichenbergen (Csehország.)

Részvénylaptökeje 100,000 frt, 1000 darab részvényben. Magy. posta-fakareképzési 4001. sz. chequeszámla clearing-forgalomban.

A NYITRAI NÉPBANK

mint részvényiársaság
elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett; leszámítól váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvedői díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstmemékre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; felvilágosítással szolgál es mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.
Alapított 1869ben. — Székháza: Városházter 3. sz.

SOUKENIK JÁNOS
ORGONA-ÉPÍTŐ
S Z E G E D E N.

Elvállal mindennemű **új orgonák építését**

bármily alakban és nagyságban jutányos árak mellett a legújabb és leggyakorlatibb rendszer szerint.
Régi orgonák átépítését, javítását és hangolását jótállás mellett elvállalom.

Új harmóniumokat kellemes, erőteljes hanggal, tartós szerkezettel **75 frttól** kezdve számítok.

Templomi berendezéseket, oltárok, szószékek, gyóntató-székek, keresztelő-kutak és padok készítesét a legjutányosabb árak mellett elvállalom.
A jelen olcsó közlekedési árak mellett az ország bármely részében teljesítek mindennemű idevágó munkát, a nélkül, hogy azt t. vevőim megéreznék.
Rajzok és költségvetésért díjat nem számítok.

Tisztelettel
SOUKENIK JÁNOS,
orgona-építő
Szegeden, Belváros.
26—26.
Lakás: Szeged, Boldogasszony-sugárút 25. szám.

Agyagáru-kiállítás Budapest, 1891.: A m. kir. keresk. miniszter elismerő okirata.
ALAPITTATOTT 1855-İK ÉVBEN.

HAVRANEK ANTAL

AKADEMIAI SZOBRASZ és KÖFARAGÓ, Bányatulajdonos
SZÉKESFEHÉRVÁROTT. 27—27.

ÜZLETHELYISÉG és RAKTÁR: FELSŐ-VÁROS, KIRÁLYKUT-UTCA 1. SZÁM.
Elvállal minden izlésű és kivitelű

templom-tervezéseket és berendezéseket
u. m.
oltárok, szószékek, utifeszületek, keresztelő-medencék készítését
gránit, márvány és minden anyagból a legfinomabb kivitelben.

Nagy raktár siremlékekből
u. m.
bazalt, gránit, márvány és homokkőből a legújabb minták szerint.
Minden e szakmába vágó felvilágosítással készséggel szolgálók.

Thieszen Hermann

és fia

Debrecenben

ajánlják a főmagasságu és főtisztelendő
klerus becses figyelmébe

MŰFESTÉSZETI

TELEPÜKET,

hol minden

templomi festések,

dekorációk 10-10

és

kárpitos munkák

a legolcsóbb áron

s a legszebb kivitelben

eszközöltetnek.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek

Költségjegyzék ingyen és bérmentve.

Nevezetesebb munkái: A nyiregyházi színház, a nagykarolyi templom, debreceni r. k. nagy templom, nyiregyházi kápolna stb. stb.

„Képes Családi Lapok.”

A legolcsóbb és azért a legelterjedtebb képes hetilap!
Megjelenik minden héten bő szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal és külön beköthető regénymelléklettel.

Havonként kétszer „Hölgyek Lapja” című félféves mellékletet ad, párisi divatképekkel és bő divattudósítással.

A „Képes Családi Lapok” olyan szellemben és irányban van szerkesztve, hogy ifju és öreg külön s együttesen élvezettel olvashatja.

A „Képes Családi Lapok”-ba a régi és újabb írói és költői gárda minden számottevő tagja dolgozik.

A „Képes Családi Lapok”-nak regényei, elbeszélései, rajzai, humoreszkjei, költeményei kedélynemesítő olvasmányok. Irányaiikkal a társadalom minden kérdéseire kiterjeszkedik. Orvosi és egyéb cikkei pedig tanulságosak.

A „Képes Családi Lapok” minden évben négy regényt ad mellékletül, még pedig esinos színes borítékkal, éves előfizetőnek.

A „Képes Családi Lapok” borítéka szellemes és szórakoztató csevegések, illetve kérdések és feleletek tárháza.

A „Képes Családi Lapok” előfizetői díjtalanul közölhetik gondolataikat az „előfizetők postájában”.

A „Képes Családi Lapok” képei lehetőleg alkalomszerűek, díszesek és tanulságosak.

A „Képes Családi Lapok” 1897. január első számával XIX-ik évfolyamába lép. Ez ujévi számában következő érdekes és kiváló közlemények jelentek meg:

Csendes világ, regény, *Beniczkyné Bajza Lenkétől*; Evfordulón, költemény, *Jám-bor Lajostól*; Régi történet, beszély, *Lanka Gusztávtól*; Hogyan ruházkodjunk télen? orvosi cikk *dr. Fodor tanártól*; Bál után, vig monolog, *Oláh Györgytől*; A költő, költemény, *Feléký Sándortól*; Versek zenére, költemény, *Rudnyánszky Gyulától*; Boldog újévet! életkép, *Mericzayné Karossa Irmától*; Megnyugtató történet, freskó, *Krudy Gyulától*; En is! regény, *Tobnai Lajostól*.

Mutatónyomszámokat bármikor szívesen küld a „Képes Családi Lapok” kiadóhivatala Budapest Vadsz-u saját házában.

Előfizetési árak

a „Képes Családi Lapok”-ra a „Hölgyek Lapja” című divatlappal és a regénymelléklettel együtt:

Egész évre	6 forint.	
Fél évre	3 forint.	3-6.
Negyed évre	1 forint 50 kr.	

Figyelmeztetés.

A ki 3 új előfizetőt gyűjt s az előfizetési összeget egyszerre beküldi, annak elismerésül egy díszes emlékkönyvet küld a kiadóhivatal.

Kerjük az előfizetéseket megújítását, s lapunknak az ismerősök köreiből terjesztését.

A ki az egész évre szóló hat frtyi előfizetési összeget 80 kr csomagotási és postaszállítási díjjal egyszerre beküldi, annak elismerésül 4 regényt küldünk; a ki 3 frt előfizetési összeget 40 kr csomagotási és postaszállítási díjjal egyszerre beküld, annak két regényt küldünk elismerésünk jeléül, és a ki csak 1 frt 50 krnyi negyedévi díjat 20 kr csomagotási és postaszállítási díjjal együtt egyszerre beküld, annak a kiadóhivatal egy regényt küld jutalmul.

Előfizetéseket (a hónap bármely napjától) elfogad a „Képes Családi Lapok” kiadóhivatala, Budapest, Vadsz-utca 14. szám.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetőek el

Hungária műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.